

Дослідження фразових дієслів у межах педагогічного підходу переважно представлено у двох векторах: як навчити фразових дієслів здобувачів за допомогою ефективних засобів та як засвоїти ці мовні одиниці для подальшого активного використання в усному та писемному мовленні.

Теоретичну частину статті висвітлено шляхом ретельного аналізу частоти вживання фразових дієслів у шкільних підручниках зарубіжних авторів. Серед несподіваних результатів дослідження окреслено такі: незрозумілі та неточні визначення фразових дієслів, відсутність пояснень перехідності / неперехідності та роздільності / нероздільності як домінуючих ознак фразових дієслів тощо.

Основна увага зосереджена на десяти рекомендаціях щодо викладання та вивчення фразових дієслів. Представлено такі поради, на які слід звернути увагу: перехідність / неперехідність фразових дієслів, їх роздільність / нероздільність, список фразових дієслів, які потребують вивчення напам'ять, список фразових дієслів і ситуація, контекст, пошук синонімів, значення постпозиції, тексти новин та інтерактивні картки Quizlet.

Ключові слова: фразові дієслова, перехідність / неперехідність, роздільність / нероздільність, контекст, педагогічний підхід, інтерактивні картки Quizlet.

Дата надходження статті: 18.12.2021 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, доцент Яцула Т. В.

УДК 37:359

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi51.356>

Злобіна О. В.*,

orcid.org/0000-0003-2296-5148

ОРГАНІЗАЦІЙНО-НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ОФІЦЕРІВ ВІЙСЬКОВО-МОРСЬКИХ СИЛ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ У ВИЩОМУ ВІЙСЬКОВОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

У роботі порушено проблему доктринального (стратегічного) та організаційно-нормативного (тактичного) бачення практичної підготовки офіцерів Військово-Морських Сил Збройних Сил України у вітчизняних вищих військових навчальних закладах та військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти на сучасному етапі розвитку української вищої військової освіти. На основі аналізу першоджерел доктринальних, керівних організаційно-нормативних загальнодержавного рівня та локальних нормативних документів ВВНЗ і ВНП ЗВО, а також документального підходу НАТО з цього питання зроблено висновок про наявність змістовної прогалини між доктринальним і локальним розумінням сучасної сутності і значення практичної підготовки курсантів та реальною відсутністю її законодавчої оцінки і закріплення. У зв'язку з цим, автором запропоновано конкретні пропозиції і шляхи розв'язання проблеми, що об'єктивно гальмує процес підвищення якості української вищої військової освіти, зокрема військово-морської, та досягнення сумісності з НАТО в частині професійної підготовки військових кадрів за імплементаваними Україною стандартами.

Зазначено, що практична підготовка офіцерів ВМС ЗС України у ВВНЗ ще не була предметом окремого професійно-педагогічного (в цьому випадку – військово-педагогічного) дослідження, а її організаційно-нормативне регулювання взагалі не вивчалось у вітчизняній педагогічній теорії. Охарактеризовано сутність підходів і принципів Північноатлантичного Альянсу щодо практичної складової професійної підготовки військових кадрів офіцерського складу з опорою на чинний для України документ – Спільну директиву стратегічних

*© Злобіна О. В.

командувань НАТО «Освіта та індивідуальна підготовка» (E&ITD) 075-007. Мети дослідження, яка полягає в аналізі чинних організаційно-нормативних підходів до розуміння практичної підготовки офіцерів ВМС ЗСУ у ВВНЗ, досягнуто. Представлено власне тлумачення складової їхньої професійної підготовки та розкрито її особливості в аспекті вищої військово-морської освіти.

Ключові слова: Військово-Морські Сили, вищий військовий навчальний заклад, курсанти-військові моряки, нормативне регулювання, практична підготовка.

Постановка проблеми. В умовах повномасштабного вторгнення РФ в Україну реформа системи вищої військової освіти в Україні розглядається як один з дієвих інструментів зміцнення вітчизняного сектору національної безпеки і оборони. Повною мірою зазначене стосується професійної підготовки офіцерів Військово-Морських Сил Збройних Сил України (ВМС ЗС України) у вищих військових навчальних закладах (ВВНЗ), зважаючи на сьогоднішній складний етап функціонування цих військ (сил), пов'язаний із тимчасовою втратою традиційних баз дислокації, частини військових кораблів, концентрацією сил агресора в акваторії України. За таких умов підвищеної ролі й значення набуває практична підготовка курсантів-військових моряків, орієнтована на вдосконалення професійних компетенцій та формування фахово значимих умінь, навичок і якостей. Оскільки її питома вага в структурі та змісті професійної підготовки офіцерів ВМС ЗС України буде неухильно зростати, як очікується відповідно до військово-політичної ситуації та згідно з ухваленими на державному рівні стандарти НАТО, актуальним і важливим убачаємо вивчення її організаційно-нормативних основ в рамках предмета військової педагогіки.

Аналіз досліджень. Загальний стан та окремі аспекти професійної підготовки офіцерів ВМС ЗС України досліджувалися А. Барабаншиковим, В. Бігуном, С. Кубитським, С. Ленковим, К. Лоптіним, Н. Молдаванчук, В. Наумовим, А. Печниковим, В. Слеповим, О. Тимофєєвою, О. Чорним, Р. Шевченко, В. Шемчуком та іншими. Спільним знаменником для всіх наукових праць із зазначеної проблематики вказаних авторів є визначення сучасного рівня підготовки офіцерів ВМС ЗС України недостатнім з огляду на новітні соціально-політичні та військові (оборонні) вимоги, а також висновок про назрілу актуальну необхідність реформування вітчизняної вищої військово-морської освіти.

При цьому практична підготовка офіцерів ВМС ЗС України у ВВНЗ ще не була предметом окремого професійно-педагогічного (в цьому випадку – військово-педагогічного) дослідження, а її організаційно-нормативне регулювання взагалі не вивчалось у вітчизняній педагогічній теорії.

Мета статті полягає в аналізі існуючих організаційно-нормативних підходів до розуміння практичної підготовки офіцерів ВМС ЗС України у ВВНЗ, на основі яких дати власне тлумачення цієї складової їх професійної підготовки та розкрити її особливості стосовно вищої військово-морської освіти.

Виклад основного матеріалу. Під організаційно-нормативним регулюванням практичної підготовки офіцерів ВМС ЗС України у ВВНЗ тут і надалі будемо розуміти комплекс державних і академічних (для конкретного ВВНЗ) заходів нормативно-правового і організаційно-методичного характеру, спрямованих на визначення змісту, планування та досягнення ефективності практичної складової освітнього процесу.

Тлумачення поняття «практична підготовка» в контексті професійної підготовки офіцерів ВМС ЗС України у профільному закладі вищої освіти (ЗВО) доцільно розпочати із загальноосвітнього розуміння, представленого на рівні офіційних документів. Базовий для всієї вітчизняної системи вищої освіти чинний Закон України «Про вищу освіту» 2014 р. дає досить поверхневе визначення зазначеної категорії. Зокрема, зміст статей 50–51 засвідчує, що практична підготовка є однією з форм освітнього процесу в ЗВО, яка «здійснюється шляхом проходження ними практики

на підприємствах, в установах та організаціях згідно з укладеними закладами вищої освіти договорами або у його структурних підрозділах, що забезпечують практичну підготовку» та яка здійснюється відповідно до законодавства [3]. На нашу думку, таке формулювання є досить обмеженим та не дає можливості зрозуміти особливість і специфіку цієї складової професійної підготовки студентів і курсантів в сучасних умовах.

Чинне Положення про особливості організації освітньої діяльності у вищих військових навчальних закладах Міністерства оборони України та військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти, затверджене наказом Міністерства оборони України (МО України) від 09.01.2020 р. № 4, визначає практичну підготовку як організаційну форму навчальної діяльності у ВВНЗ та військових навчальних підрозділах ЗВО (ВНП ЗВО) (підп. 2.2 п. 2), яка є необхідним компонентом військово-професійної підготовки випускників ВВНЗ (ВНП ЗВО), основними видами якої вважаються первинна військово-професійна підготовка, навчальна, військова, ремонтна, корабельна, лікарська, педагогічна, наукова та інші види практики курсантів, слухачів, студентів, ад'юнктів, льотне навчання курсантів, льотна підготовка слухачів, військове (флотське) стажування курсантів та слухачів; конкретні види і тривалість практичної підготовки визначаються навчальними планами ВВНЗ (ВНП ЗВО) (підп. 2.18. п. 2) [4]. Вважаємо, що вказане визначення практично дублює по суті формулювання ЗУ «Про вищу освіту» та, хоч і конкретизує форми практичної підготовки у ВВНЗ і ВНП ЗВО, але не розкриває її освітнього змісту й особливостей.

Отже, на рівні керівних правостановлювальних документів загальнодержавного характеру спостерігається явна змістовна прогалина в чіткому визначенні дефініції практичної підготовки. Така ситуація уявляється нам дивною і навіть парадоксальною, зважаючи на вагоме визнання практичної частини вищої військової освіти, задекларованої в офіційних доктринальних документах, ухвалених вищим військовим керівництвом держави.

Наприклад, нова Стратегія національної безпеки України 2015 р. передбачає запровадження інтегрованої системи освіти, бойової і спеціальної підготовки персоналу для органів сектору безпеки і оборони [8], а нова Воєнна доктрина України 2015 р. – реформування системи військової освіти і підготовки кадрів [7]. Обидва документи підготовлені на основі, зокрема, сучасних підходів до оборонної політики НАТО, які надають суттєвого значення практичним і прикладним аспектам військово-професійної підготовки. З цього приводу в Стратегії Військово-Морських Сил Збройних Сил України 2035 підкреслюється, що «у системі військової освіти буде впроваджено принципи, підходи та цінності НАТО... Має бути повністю усунене дублювання систем військової освіти, яке пов'язано з минулою системою» [6].

Окремо слід охарактеризувати сутність підходів і принципів Північноатлантичного Альянсу щодо практичної складової професійної підготовки військових кадрів офіцерського складу. Для цього будемо орієнтуватися на чинний для України документ – Спільну директиву стратегічних командувань НАТО «Освіта та індивідуальна підготовка» (E&ITD) 075-007 від 10.09.2015 р. [1].

Безпосередню політику в цьому питанні формує Військовий комітет (Military Committee), а інтерпретують (тлумачать) і реалізують два стратегічні командування НАТО (Bi-Strategic Command). Їх рішення та ініціативи поширюються на всі ЗВО та тренувальні центри (Education and Training Facility) НАТО, країн-членів і країн-партнерів (зокрема – Україну) Альянсу.

Базовою методологічною основою НАТО в питанні професійної підготовки військових кадрів офіцерського складу є системний підхід, у рамках якого фахівці Альянсу розділяють освітній процес на власне освіту (теоретичну складову) та підготовку (практично-прикладну складову). Важливо відзначити, що комплекс заходів з планування, реалізації та контролю за освітнім процесом майбутніх

офіцерських кадрів відбувається на єдиній методичній основі – глобального програмування (системи заходів, покликаних забезпечити підготовку професійних офіцерських кадрів адекватну потребам часу, місця та в максимально економічний спосіб).

Хоча термін «практична підготовка» в цьому та інших офіційних документах НАТО не вживається (частково це пояснюється стилістичними особливостями англійської мови та широким змістом поняття «підготовка» в інтерпретації фахівців Альянсу), характер документального опису дає можливість сформулювати її змістовну дефініцію. Відповідно до підходів, стандартів та чинної практики НАТО практична підготовка – це повноцінна автономна складова освітнього процесу майбутніх професійних військових кадрів, питома вага якої в ньому становить не менше 50 % і яка спрямована на закріплення набутої теоретичної підготовки індивідуальними та колективними засобами «занурення» у військовий фах (військові ігри, командні навчання, виконання тактичних кейсів тощо) у спеціальних тренувальних центрах. Її ключовими особливостями слід вважати:

- здійснення в рамках єдиного системного програмування освітнього процесу;
- максимальне наближення до реального військово-професійного середовища як загальний освітній фон (освітньо-інформаційне середовище) та до реальних тактичних ситуацій як операційний фон (педагогічні умови);
- орієнтування на конкретну військово-політичну кон'юнктуру НАТО (в оригіналі документа – на амбіції Альянсу), що диктує кваліфікаційні (тактико-операційні) вимоги до підготовки з кожної з військових спеціальностей;
- акцент на лідерських та управлінських (менеджерських) компетенціях при підготовці офіцерського складу.

Отже, охарактеризований передовий зарубіжний підхід до розуміння і здійснення практичної підготовки значно відрізняється від вітчизняного підходу, унормованого в офіційних освітніх правовстановлювальних документів загальнодержавного рівня. Останні не містять чіткого освітнього змісту практичної підготовки, а за характером є продуктом пострадянського формального розуміння відповідної складової професійної підготовки.

За таких умов доцільно звернутися до аналізу змісту практичної підготовки офіцерів ВМС ЗС України, викладеного в локальних освітніх нормативних актах провідних вітчизняних ВВНЗ і ВНП ЗВО, що здійснюють підготовку військово-морських офіцерів. Зокрема, відповідно до чинного Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті оборони України імені Івана Черняхівського (НУОУ), уведеного в дію наказом начальника НУОУ від 14.12.2020 р. № 61, практична підготовка курсантів «є необхідним компонентом військово-професійної підготовки випускників Університету... основними видами якої є: первинна військово-професійна підготовка, навчальна, військова, педагогічна, наукова та інші види практики слухачів (курсантів, студентів, ад'юнктів), військове (флотське) стажування слухачів (курсантів)... Військове (флотське) стажування слухачів організовується на випускному курсі з метою набуття та вдосконалення знань, умінь та практичних навичок у виконанні обов'язків за відповідною посадою у військах (силах) і проводиться у військових частинах (на кораблях, в установах, закладах)» (п. 5.25) [5, с. 38].

Положення про організацію освітнього процесу в Інституті Військово-Морських Сил Національного університету «Одеська морська академія» (ІВМС НУ «ОМА»), затверджене Вченою радою НУ «ОМА» (прокол № 8 від 29.03.2018 р.), визначає практичну підготовку курсантів як «необхідний компонент військово-професійної підготовки випускників..., основними формами якої є: первинна військово-професійна підготовка, навчальна, військова, ремонтна, технологічна та переддипломна практики курсантів (слухачів), військове стажування курсантів» (6.3.) [2, с. 24]. Документ детально конкретизує кожен вид практики за внутрішнім змістом, місцем і терміном

проходження, передіком очікуваних знань, вмінь і навичок та суб'єктами та складовими елементами; додатково надаються вимоги до програм практики з конкретних військових спеціальностей. Також докладно описано систему контролю за проходженням курсантами практичної підготовки. Крім того, Положення передбачає і детально регламентує організацію практичних тренувань (тренажів), які визначено як «найважливіший вид практичних підготовки курсантів..., що проводяться з метою удосконалення та підтримки на необхідному рівні навичок курсантів щодо експлуатації озброєння і військової техніки, організації управління підрозділами» (п. 6.4.). Вказаний підхід можна вважати таким, що наближає вітчизняне бачення практичної підготовки до розуміння її фахівцями з військової освіти НАТО, що своєю чергою є дієвим інструментом досягнення сумісності ВМС України і морських країн – членів Альянсу.

Ураховуючи зазначене, можна констатувати, що практичну підготовку курсантів у системі вищої військової освіти, зокрема офіцерів ВМС України, достатньо чітко визначено на локальному нормативному рівні провідних вітчизняних ВВНЗ і ВНП ЗВО, на відміну від керівних організаційно-нормативних документів загальнодержавного рівня.

Висновки. На сьогодні наявне серйозне протиріччя між визначенням освітнього змісту й організаційно-нормативним регулюванням практичної підготовки офіцерів ВМС України на загальнодержавному рівні та рівні ВВНЗ і ВНП ЗВО, які їх готують. У першому випадку відсутня законодавчо закріплена змістовна дефініція та сучасне загальноосвітнє її розуміння (наявне поверхнево-формальне бачення об'єктивно не відповідає сьогоденній військово-політичній ситуації та євроатлантичному підходу до суті даної складової професійної підготовки військових офіцерських кадрів). У другому – наявне розуміння військово-освітніх фахівців змісту практичної підготовки в сучасних складних умовах і в близькій перспективі, уособлене у внутрішніх локальних нормативних документах ВВНЗ і ВНП ЗВО (положеннях про організацію освітньої діяльності та кафедральних програмах практики).

Такий стан речей закономірно гальмує процес підвищення якості української вищої військової освіти, військово-морської зокрема, та досягнення сумісності з НАТО в частині професійної підготовки військових кадрів за імплітованими Україною стандартами.

На наше глибоке переконання, виправити ситуацію цілком можливо шляхом залучення до розроблення і вдосконалення законодавчих ініціатив визнаних представників експертного середовища з числа фахівців провідних вітчизняних ВВНЗ і ВНП ЗВО. На рівні керівних організаційно-нормативних документів загальнодержавного рівня необхідно закріпити сучасне доктринальне бачення практичної підготовки курсантів, адекватне передовим міжнародним аналогам; внести відповідні доповнення у чинні ЗУ «Про вищу освіту» та Положення про особливості організації освітньої діяльності у вищих військових навчальних закладах Міністерства оборони України та військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти. Також, на нашу думку, доречно було б подальші наукові пошуки спрямувати на розроблення загальнодержавної Концепції практичної підготовки офіцерів ЗС України у ВВНЗ і ВНП ЗВО, у якій передбачити конкретні параметри такого виду освітнього процесу з диференційованим розподілом за родами військ (сил), з урахуванням особливостей кожного з останніх та наявних технічних можливостей баз практик.

Список використаних джерел:

1. Освіта та індивідуальна підготовка» (E&ITD) 075-007 (10.09.2015 р.): Спільна директива стратегічних командувань НАТО: довідкові матеріали / [колектив авторів]. Київ: НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2021. 178 с.

2. Положення про організацію освітнього процесу в Інституті Військово-Морських Сил Національного університету «Одеська морська академія»: затверджене Вченою радою Національного університету «Одеська морська академія» (прокол № 8 від 29.03.2018 р.). URL: <https://ivms.com.ua/wp-content/uploads/2020/10/polozhennya-pro-organizacziyu-osvitnogo-proczesu-institutu-vms-2.pdf>
3. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
4. Про затвердження Положення про особливості організації освітньої діяльності у вищих військових навчальних закладах Міністерства оборони України та військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти: Наказ Міністерства оборони України від 09.01.2020 р. № 4. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0250-20>
5. Про введення в дію Положення про організацію освітнього процесу у Національному університеті оборони України імені Івана Черняхівського: наказ начальника Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського від 14.12.2020 р. № 61. URL: <https://nuou.org.ua/assets/documents/nakaz-61.pdf>
6. Стратегія Військово-Морських Сил Збройних Сил України 2035, затверджена Командувачем ВМС ЗС України 18.11.2018 р. URL: <https://navy.mil.gov.ua/strategiya-vijskovo-morskyh-syl-zbrojnyh-syl-ukrayiny-2035/>
7. Указ Президента України №555/2015 Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 вересня 2015 року «Про нову редакцію Воєнної доктрини України». URL: <https://www.president.gov.ua/documents/5552015-19443>
8. Указ Президента України № 287/2015 Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України». URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2872015-19070>

References:

1. Osvita ta indyvidualna pidhotovka (E&ITD) 075-007 (10.09.2015): Spilna dyrektyva stratehichnykh komanduvan NATO [Education and Individual Training (E & ITD) 075-007 (10.09.2015): NATO Joint Strategic Command Directive]. (2021). Kyiv: NUOU im. Ivana Chernyakhovskoho [in Ukrainian].
2. Polozhennia pro orhanizatsiiu osvitnoho protsesu v Instytuti Viiskovo-Morskykh Syl Natsionalnoho universytetu «Odeska morskha akademiia»: zatverdzhene Vchenoiu radoiu Natsionalnoho universytetu «Odeska morskha akademiia» (prokol № 8 vid 29.03.2018) [Regulations on the organization of the educational process at the Institute of Naval Forces of the National University "Odesa Maritime Academy": approved by the Academic Council of the National University "Odesa Maritime Academy" (No. 8 / March 29, 2018)]. Retrieved from <https://ivms.com.ua/wp-content/uploads/2020/10/polozhennya-pro-organizacziyu-osvitnogo-proczesu-institutu-vms-2.pdf> [in Ukrainian].
3. On higher education, Law of Ukraine dated July 1, 2014 No. 1556-VII. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> [in Ukrainian].
4. On approval of the Regulations on the peculiarities of the organization of educational activities in higher military educational institutions of the Ministry of Defense of Ukraine and military educational units of higher education institutions, Order of the Ministry of Defense of Ukraine dated January 9, 2020 No. 4. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0250-20> [in Ukrainian].
5. Pro vvedennia v diiu Polozhennia pro orhanizatsiiu osvitnoho protsesu u Natsionalnomu universyteti oborony Ukrainy imeni Ivana Cherniakhovskoho: nakaz nachalnyka Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy imeni Ivana Cherniakhovskoho vid 14.12.2020 r. № 61 [On the implementation of the Regulations on the organization of the educational process at Ivan Chernyakhovsky National Defense University of Ukraine, Order of the head of Ivan Chernyakhovsky National Defense University of Ukraine dated December 14, 2020 No. 61]. Retrieved from <https://nuou.org.ua/assets/documents/nakaz-61.pdf> [in Ukrainian].
6. Stratehiia Viiskovo-Morskykh Syl Zbroinykh Syl Ukrainy 2035, zatverdzhena Komanduvachem VMS ZS Ukrainy 18.11.2018 [Strategy of the Naval Forces of the Armed Forces of Ukraine 2035, approved by the Commander of the Navy of the Armed Forces of Ukraine dated November 18, 2018]. Retrieved from <https://navy.mil.gov.ua/strategiya-vijskovo-morskyh-syl-zbrojnyh-syl-ukrayiny-2035/> [in Ukrainian].

7. Decree of the President of Ukraine No. 555/2015, On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine dated September 2, 2015 (On the new version of the Military Doctrine of Ukraine). Retrieved from <https://www.president.gov.ua/documents/5552015-19443> [in Ukrainian].
8. Decree of the President of Ukraine No. 287/2015, On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine dated May 6, 2015 "On the National Security Strategy of Ukraine". Retrieved from <https://www.president.gov.ua/documents/2872015-19070> [in Ukrainian]

Zlobina O. V.,
orcid.org/0000-0003-2296-5148

ORGANIZATIONAL AND REGULATORY REGULATION OF PRACTICAL TRAINING OF OFFICERS OF THE NAVAL FORCES OF THE ARMED FORCES OF UKRAINE AT THE INSTITUTION OF HIGHER MILITARY EDUCATION

The problem of doctrinal (strategic) and organizational-normative (tactical) vision of practical training of officers of the Naval Forces of the Armed Forces of Ukraine in domestic higher military educational establishments and military educational subdivisions of higher education establishments at the present stage of development of Ukrainian higher military education is raised. Based on the analysis of primary sources of doctrinal, guiding organizational and normative national level and local normative documents of HEIs, as well as NATO's documentary approach on this issue, it is concluded that there is a significant gap between doctrinal and local understanding of modern essence and its legislative assessment and consolidation. In this regard, the author offers specific proposals and solutions to the problem, which objectively slows down the process of improving the quality of Ukrainian higher military education, including naval, and achieving compatibility with NATO in terms of training military personnel in Ukraine standards.

It is noted that the practical training of officers of the Navy of the Armed Forces of Ukraine in higher educational institutions has not yet been the subject of a separate professional and pedagogical (in this case - military-pedagogical) research, and its organizational and regulatory regulation has not been studied in domestic pedagogical theory. The essence of the approaches and principles of the North Atlantic Alliance on the practical component of professional training of military personnel based on the document valid for Ukraine – the Joint Directive of NATO Strategic Commands "Education and Individual Training" (E & ITD) 075-007.

The purpose of the study, which is to analyze the existing organizational and regulatory approaches to understanding the practical training of officers of the Navy of the Armed Forces of Ukraine in higher education, has been achieved. Their own interpretation of this component of their professional training is given and its features in the aspect of higher naval education are revealed.

Key words: Navy, higher military educational institution, cadets-sailors, normative regulation, practical training.

Дата надходження статті: 23.12.2021 р.
Рецензент: доктор педагогічних наук, професор Терентьєва Н. О.